

Universitätsbibliothek Paderborn

Cvrsvs Theologici ...

Ea Brevitate Conscriptus, Qvam Tot Tantarvmqve Rervm Amplitudo Et
Varietas Patitvr ...

Quas Secunda Secundæ Et Tertia Pars Divi Thomæ Complectitvr -
Qvæstiones Insvper Ad Mores, & praxim spectantes, maximè circa
Sacramenta, accuratè declarantur

Carleton, Thomas Compton

Leodii, 1664

Sect. II. Argumenta contententia non posse puram creaturam mereri
alteri gratiam de condigno.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13826

Tom. II.

& beatitudinis propriae privatur, tunc enim non potest augere suam gratiam de potentia ordinaria, sicut nec Christus auxit suam, quem tamen dicunt auctores, si non habuisset omnem plenitudinem gratiae, potuisse mereri augmentum gratiae sibi.

VII. *Meritis ostenditur posse aliquem mereri gratiam alteri.*

Gratia, quae naturaliter perficit proprium subiectum, divinitus tamen perficere potest alienum.

VIII. *Dices: Haec est inordinata & imprudens Charitas, meritoque a Deo rejicienda.*

Ostenditur Charitatem hanc non esse inordinatam.

IX. *Peccatum unius potuit aliis nocere, ergo & gratia prodesse.*

Adami peccatum respectu amissionis gratiae in posteris non fuit conditio meriti disparata.

Secundò: Quidni potest Deus excellentem aliquem gradum gratiae, ad quem hominem, vel Angelum praedestinavit, conferre eidem in primo instanti creationis, & cum eo pacisci, ut opera sua omnia ad bonum aliorum applicet. Dices: Gratia non est semen gloriae, nec praemii, nisi in ordine ad proprium subiectum. Respondedo, esse semen gloriae sub disjunctione, hoc est vel sibi, vel aliis; licet enim magis connaturaliter fortè petat perficere proprium subiectum, non tamen est cur, saltem ubi proprium subiectum est plenum, non possit divinitus mereri perfectionem alterius, sicut Sol si privaretur lumine, primò per emanationem produceret lucem in se, deinde in aliis subiectis. Quod argumentum magis urget, si statuatur homo ille comprehensor quoad animam, sicut fuit Christus, & viator solum quoad corpus.

Tertio: Potest gratia habitualis esse radix, ut homo purus satisfaciatur pro pena temporali alterius, ergo & ad merendum ei gratiam, si ad hunc effectum applicetur. Dices: Per satisfactionem nihil deperdere hominem gratiae, & consequenter nec gloriae essentialis, imo majorem acquirit, at si mereatur alteri gratiam, debet aliquid illius, quam meretur illi dare, & quasi cum altero praemium illud partiri, quae tamen est inordinata charitas, & ut imprudens merito a Deo rejicienda. Sed contra: Nam subiectum, ut supponimus, habet totam plenitudinem gratiae sibi de potentia ordinaria debitam, ergo nihil hic inordinatum. Deinde, si gratia potest esse radix satisfactionis alteri, quidni & meriti respectu gratiae, cum opera sint aequalis valoris cum illo praemio, & jam expedita ad merendum alteri; haec enim est natura gratiae, ut primò sit radix meriti respectu sui subiecti, quamdiu subiectum non habet plenitudinem gratiae, deinde respectu aliorum, si applicentur ad eum finem merita.

Quartò: Sicut gratia est semen gloriae proprio subiecto, ita peccatum est semen poenae proprio subiecto, & tamen divinitus fieri potuit, ut per demeritum unius hominis omnes perderemus gratiam, ita ut condignè illius privationem nobis meruerit, ergo poterit etiam divinitus fieri, ut homo purus alteri gratiam condignè mereatur; cur enim sicut purus homo potuit nobis nocere, non poterit similiter prodesse. Dices, Adamum non proprie meruisse nobis privationem gratiae, sed solum exegisse Deum illius perseverantiam ut conditionem, quae posita transfudisset in ejus posteros gratiam. Sed contra: Non enim exigebat Deus illam ut conditionem disparatam, quasi diceret, si Sol cras oriatur, aut aliud ejusmodi, transfundam gratiam, sed ut conditionem habentem connexionem & proportionem cum illo effectu, ergo gratia divinitus potest esse principium merendi alteri.

SECTIO SECUNDA.

Argumenta contententia non posse puram creaturam mereri alteri gratiam de condigno.

DICES, gratia petit connaturaliter praemium proprio subiecto, & hic ordo est ab illa inseparabilis, ergo semper merebitur augmentum gratiae & gloriae proprio subiecto. Sed contra: Hoc namque argumentum probaret etiam Christum meruisse sibi augmentum gratiae & gloriae, quod tamen falsum est. Respondetur itaque, gratiam habitualement tunc connaturaliter petere augmentum gratiae proprio subiecto, quando non habet omnem plenitudinem gratiae sibi debitam, quando autem habet, non petit, ut probat exemplum Christi Domini.

Dices secundò: Cur non potest in moralibus reperiri forma, quae connaturaliter exigit aliud, seu praemium, sicut reperitur in physicis, calor enim ut octo petit ignem, &c. Contra: Quidni ergo in moralibus dari poterit forma, quae essentialiter exigit praemium, sicut in physicis cernitur essentialis haec exigentia in modis, quod tamen non admittunt auctores hujus sententiae. Admitto itaque pro praesente actus meritorios petere connaturaliter praemium suo subiecto, quamdiu non habet plenitudinem gratiae, ubi autem subiectum est plenum, tunc possunt a Deo ordinari & applicari a merente ad gratiam merendam alteri, ad hoc enim sufficit esse aequalis valoris & dignitatis cum praemio dando, esto non sit peculiaris illa inclinatio, & habitudo, quae fortè est ad beatitudinem proprii subiecti. Unde licet gratia respectu praemii & gloriae proprii subiecti, habeat peculiarem habitudinem intrinsecam, haec tamen non est de conceptu meriti de condigno.

Ad meritum itaque condignum praemii sufficit, quod res illa proponatur ut praemium meritis alicujus, sicut ut currentes in stadio merentur bravium, satis est rem illam a supremo gubernatore propositam esse ut praemium vincensibus, sive cursus ex se habeat peculiarem cum illo connexionem, sive non. Et sicut in multis, etiam juxta adversarios non sufficit entitas operis, vel meriti, sed ulterius requiritur applicatio operantis, ut constat in meritis Christi, & etiam justorum respectu diversorum praemiorum possibilem, ita quidni, in quibusdam saltem, requiri poterit ordinatio divina. Quod autem in meritis sit aequalitas valoris cum praemio patet, nam sunt aequalis valoris cum praemio merentis sibi, sed praemium illius, & praemium alterius, sive illud gratia sit, sive gloria, est ejusdem valoris, ergo; quod enim est aequale uni ex aequalibus est aequale alteri. Nec urget ratio, quae utitur Vasquez, nempe opera unius justi de facto non merentur gratiam alteri, ergo nec possunt divinitus, nulla est consequentia, sicut opera poenalia unius justii habent valorem condignum ad satisfaciendum pro poena temporali alterius, & tamen potest Deus non acceptare satisfactionem unius pro altero.

Addo ulterius, videri ad meritum de condigno etiam respectu proprii subiecti requiri ordinationem divinam. Primò, quia praemium nostrorum meritorum passim vocatur, merces, stipendium,

I. *Objic. Gratia semper meretur et naturaliter praemium proprio sub. jecto.*

II. *In omnibus aequiparari nequeunt moralia cu physicis.*

Vbi propriu subiectum est plenum, potest gratia a Deo ordinari ad merendam gratiam alium.

III. *Ad meritum de condigno sufficit, quod praemium meritis alicujus proponatur.*

Quod est aequale uni ex aequalibus, est aequale alteri.

IV. *Ad meritum de condigno requiritur ordinatione aliqua divina.*

stipendium, bravium, &c. quæ voces significant contractum iustitiæ, & promissionem, sicque meritum condignum est meritum iustitiæ. Unde Deus in retributione vocatur iustus Iudex, quod si per vocem *iustus* intellexisset Apostolus idem quod fidelis, certè usque illa voce fuisset, ut notat optimè Pater Suarez, & non improprissimè sine ullâ necessitate locutus fuisset, cum potuisset loqui propriè: & quæro, si voluisset Spiritus Sanctus in Scripturis significare propriam iustitiam Dei erga hominem, quibus verbis id clariùs exprimere potuisset, quàm sint illa, quæ hic & superius attulimus.

Per vocem iustus, non nisi improprissimè intelligitur. fidelis.

V. Unde Concilium Tridentinum sess. 6. cap. 16.

Ex Concilio Tridentino ostenditur vitam æternam reddi benè operantibus tanquam mercedem.

Benè operantibus usque in finem proponenda est vita æterna, & tanquam gratia filius Dei per Christum IESUM misericorditer promissa, & tanquam merces ex ipsius Dei promissione bonis operibus & meritis fideliter reddenda: ubi vox fideliter non excludit iustitiam, sed accipitur prout generalis est omni promissioni, ut advertit Suarez elect. de liber. Dei, disputat. 1. num. 49. Unde statim subdit Concilium: Hac est enim illa corona iustitiæ, quam post suum certamen & cursum repositam sibi aiebat apostolus à iusto iudice sibi reddendam. & alibi addit idem Concilium: Tanta est Dei erga homines bonitas, ut nostra merita velit esse dona sua, ergo potuisset hoc non velle, cum iuxta Concilium ex merâ suâ bonitate id velit, sicque meritum dicit contractum, & consequenter obligationem iustitiæ.

Est etiam iuxta Concilium corona iustitiæ post certamen danda.

VI.

Hæc exigentia meriti respicit gloriæ non est mercedem quædam tantum connaturalitas.

Dices, vocari iustitiam, quia servat Deus proportionem meriti cum præmio ex debito quodam & exigentiâ connaturalitatis, sicut homo exigit duos oculos, & ignis calorem, aqua frigus, &c. Sed contra primò: Nam durum videtur asserere non alio modo deberi homini mercedem ex contractu laboris & meriti æqualis pactam, quàm duos oculos, cum omnia hic ad verum contractum iustitiæ intercedant. Contra secundò: Ita debetur merces operibus iustorum, ut esset iniustus Deus si eam non conferret, & tamen iniustus non esset si negaret homini duos oculos. Deinde non est hic sola fidelitas, quia quod ex eâ datur, est gratuitum, nec enim non gratuito nobis dedit filium suum, licet eum antea promississet, & ex fidelitate dare tenebatur. Tandem non est gratitudo, tum quia non cadit in Deum, tum quia quod debetur ex gratitudine, non debetur ex pacto, quod tamen hic contingit.

VII.

Videri ostenditur ad meritum in actu secundo requiri necessariò promissionem aliquam vel ordinationem.

Quòd verò ad meritum requiratur promissio aliqua, vel ordinatio ostenditur, quia merita Christi ex se erant abundè sufficientia ad merendam gratiam & gloriam Angelis, quod ergo eam Christus non meruerit in actu secundo sola reddi ratio potest proxima, quòd pro iis opera sua non obtulerit; remota & radicalis, quòd non missus fuerit ad eos redimendos, sed solos homines, sicque horum & non illorum salutem proposuerit Deus Christo ut præmium, & mercedem operum.

VIII.

Idem declaratur exemplo Enoch & Eliæ, & animarum in Purgatorio.

Deinde, quod Enoch & Eliæ, & animæ in purgatorio non mereantur, quæ potest alia assignari causa nisi quòd Deus ipsis præmium non proposuerit. Dices, ratio est, quia non sunt viatores, sed intermino. Contra: Hoc ipsum esse vel non esse viatores est ordinatio Dei, cur enim ulterius protraxisse non potuit eorum vitam, vel naturalem vivendi modum, quare etiam animæ in purgatorio mereri non possunt, cum

P. R. Comptoni Theol. Scholast. Tom. II.

non videatur dubium quin anima separata à corpore mereri possit, sicut & Angelus, nisi Deus contrarium statuisset, ergo totum pendet ab ordinatione divinâ. Quæ videtur expressa mens Sancti Thomæ 1. 2. quæst. 114. art. 1. 2. & 3. ubi ad meritum de condigno (quod vocat meritum iustitiæ, & passim ait inniti iustitiæ) duo ait requiri, nempe æqualitatem operis cum præmio, & ordinationem divinam, seu propositionem præmii. Quod confirmatur exemplo humano, quantumcunque enim currant aliqui in stadio, & cursus sit æqualis alicui præmio, non tamen merebuntur illud in actu secundo, nisi proponatur à gubernatore, vel iudice, ergo ad meritum condignum requiritur ordinatio.

Doct. Angelicus duo ad meritum de condigno requirit, æqualitatem operis cum præmio, & ordinationem divinam.

IX.

Dices: Peccatum sine ordinatione meretur poenam, ergo & merita præmii.

Dices cum Vasquez loco citato, potest quis mereri poenam sine ordinatione, vel comminatione illius, ergo & præmium. Primò Suarez lib. 8. de Angelis negat antecedens, & ait communem esse sensum Theologorum, ideo damnatos jam nihil mereri substantialis poenæ, quia Deus peccatis ab iis in inferno commissis poenam non destinavit: sed quicquid sit de hoc: Respondeo secundò, transeat peccatum habere proportionem & exigentiam intrinsecam cum poenâ, sicut & gratiam cum præmio & perfectione proprii subiecti, sicque nec ad unum nec ad alterum lato modo requiri peculiarem ordinationem vel poenæ vel præmii, sed solum in meritis ad iustitiam. Tertiò dico, licet semper ad meritum de condigno præmii requireretur promissio & ordinatio, non tamen ad poenam: disparitas est, quia demeritum non est activum, & per quod acquirit quis jus contra Deum, & illum sibi facit debitorem, ut contingit in merito, per quod acquirunt iusti jus ad præmium, & Deus ipsis se obligat ad reddendam mercedem ac stipendium, & consequenter requirit peculiarem ordinationem & voluntatem Dei, sine qua obligari creaturæ non potest: demeritum verò est quid passivum, per quod peccator fit debitor, & poenæ obnoxius, ac proinde potest hoc demeritum sola suâ voluntate incurere.

Disparitas assignatur inter bona opera & peccata in ratione meriti & demeriti.

X.

Dices, hominem per peccatum mortale mereri, ut nullum ei deinceps detur auxilium.

Dices ulterius cum eodem Vasquez Disp. 2. cap. 5. hominem peccando mortaliter meruisse ut nullum ei deinceps ad bonas operationes exercendas auxilium congruum à Deo conferretur; ergo nequit homo purus vel gratiam mereri, vel pro peccato ad æqualitatem satisfacere, cum pars hæc debiti ipsi à Deo priùs debeat gratis remitti. Sed contra; quidni enim potuisset Deus creare purum aliquem hominem in gratia; hic ergo ex Dei ordinatione potuisset Adamo, aut alteri alicui peccatori mereri auxilium congruum ad actum Charitatis, per quem quantum ad hoc, vel sui vel saltem alterius peccati mortalis remissionem mereri posset, quod est contra Patres, qui ne Angelis quidem concedebant posse pro peccato mortali alicujus hominis satisfacere. Deinde ex hac doctrinâ sequeretur neque Christum de condigno pro hominum peccatis satisfacisse; sicut enim primus Pater peccando, sibi & nobis demeruit auxilium omne congruum ad benè operandum, ita & promeruit ne daretur redemptor; ergo hoc debitum nobis gratis fuit condonatum, ergo similiter Christus non satisfacit ad æqualitatem. Hæc ergo duæ rationes Vasquez sine dubio sunt contra Sanctos Patres, qui hanc incapacitatem in purâ creaturâ satisfaciendi pro peccato mortali, nec in naturam gratiæ habitualis reducunt, nec in demeritum auxilii congrui,

Sed contra, hoc enim nõ urget, si Deus crearet hominem purum in gratiâ.

Ex illâ objectione sequeretur, neque Christum pro peccatis nostris ad æqualitatem satisfacisse.

Tom. II.

congrui, sed merè in inæqualitatem operis puræ creaturæ respectu gravitatis peccati mortalis.

XI. Quæ in re differat meritum & satisfactio.

Quæres, in quo differat meritum & satisfactio? Respondet in hoc, quod meritum respiciat mercedem, satisfactio compensationem injuriæ, meritum per se primò respicit commodum merentis, satisfactio verò honorem ejus cui offertur. In multis tamen confunduntur, nam potest quis tanquam præmium mereri remissionem injuriæ per actum satisfactorium, ex quo provenit commodum merenti, unde hic realiter non distinguitur meritum à satisfactio, sed ad summum formaliter secundum diversos respectus in ordine ad diversa attributa divina, hic enim actus in quantum est meritum respicit justitiam Dei retribuentis, & in quantum satisfactio respicit illius mansuetudinem ut placetur, & amplius peccatori non irascatur, licet hoc ipsum etiam non irasci Deum sit præmium, & consequenter cadat sub merito. Unde quoad præsens idem est in re satisfacere pro injuriâ, & mereri de condigno illius remissionem, qui enim meretur de condigno ut Deus ipsi remittat injuriam, facit satis ut Deus illam remittat, & amplius ob eam non irascatur.

Quamvis in quibusdam conveniant meritum & satisfactio, in quibusdam tamen cavena differunt.

SECTIO TERTIA.

Utrum pura creatura mereri de condigno possit remissionem peccati mortalis.

I. Quæstio est, utrum homo purus, vel Angelus mereri alteri possit gratiâ, non sanctificationis sed justificationis.

DUABUS præcedentibus Sectionibus vidimus posse puram creaturam mereri de condigno alteri gratiam sanctificantem, seu quæ hominem in purâ naturâ constitutum elevat ad statum supernaturalem, sanctumque ac Deo gratum reddat, æternâque beatitudine dignum. Præsens ergo quæstio est, Utrum possit homo purus, vel Angelus mereri alteri de condigno gratiam etiam justificationis, seu qua quis in mortali existens ab illo liberetur, ac Dei amicitia restituitur; vel etiam an peccati mortalis remissionem alteri sine gratiâ infusione mereri queat, seu ut peccatum illud tollatur per condonationem extrinsecam.

II. Indubitatum videtur posse hominem purum, in gratiâ existentem mereri remissionem peccati venialis.

Difficultas ergo procedit de peccato mortali, de veniali enim constans est omnium ferè Theologorum opinio, posse hominem justum mereri de condigno illius remissionem, & pro illo satisfacere. Ratio est primò, quia hoc præmium non excedit valorem meriti, quod pro illo offertur, ergo non est cur actus Charitatis, vel contritionis non possit illius remissionem mereri, & pro eo satisfacere, quod nihil est aliud, quam facere satis, ut Deus injuriam illam remittat. Secundò, quia justo perseveranti usque ad finem vitæ debetur gloria tanquam merces, & corona justitiæ, ergo & debuit provideri ipsi aliquod remedium, quo tollere posset peccatum veniale, si in eo decessisset, nec salvo condignitatis jure posset ei hoc negari sine eo, quod novus illi in hoc favor & liberalitas concedatur, alioqui posset justus ob solum peccatum veniale è cælo perpetuò excludi, ac proinde nihil differret à mortali.

III. Utrumque ostenditur posse

Cùm ergo actus contritionis in justo sit supernaturalis, & informatus gratiâ sit sine dubio melior in bonitate, quam peccatum veniale sit præ-

vum in malitiâ, cùm hoc levissimum sit offensivum, & qualis inter amicos etiam contingit, ille verò actus perfectus & vitæ æternæ meritorius, ergo cùm ex naturâ suâ tendat in illius destructionem, non est cur non possit illud delere, & condignè mereri illius remissionem.

Nec obstat justos petere remissionem peccatorum venialium: id enim faciunt, non quòd non possint pro iis satisfacere, sed quòd nesciant in quo statu sint: sicut ob eandem rationem idem faciunt pro peccatis remissis. Nec ex eo quòd peccata etiam venialia gratis, & ex misericordiâ Dei remittantur, sequitur non posse nos pro iis satisfacere de condigno; ideo enim dicuntur remitti ex misericordiâ, quia nisi gratiâ suâ nos Deus præveniret, satisfacere pro iis non possemus. Et ob hanc etiam causam dicitur egere nos ad condignè merendum remissionem peccati venialis gratiâ per Christum, & applicatione meritorum illius, nempe ut auxilium congruum habeamus, quo actum contritionis vel amoris Dei super omnia, (qui optimus ad hunc finem videtur, cùm fervorem Charitatis per peccatum veniale imminutum reparat, & simul penitentia vel formalis, vel virtualis sit) eliciamus, non ut actus semel elicitus peccatum illud deleat. Et hoc etiam sensu dicimus emundari per sanguinem Christi, nempe immediatè in Sacramentis, mediatè quando per auxilium per merita Christi nobis concessum actum eliciamus, quo mundamur. In statu verò puræ naturæ dicunt omnes per actus naturales potuisse tolli peccata venialia; cùm enim meruissent beatitudinem naturalem, meruissent etiam remissionem venialium, quorum ablatio ad finem illum consequendum per se ordinatur.

Difficultas ergo procedit de peccato mortali, Utrum scilicet purus homo pro illo satisfacere possit, vel suo, vel alieno, aut illius remissionem de condigno mereri, hic enim pro eodem sumimus satisfactioem & meritum.

Dico primò: Potest purus homo imperfectè pro peccato suo mortali satisfacere, satisfactioem illius remissionem antecedente: ita Suarez hic, disp. 4. sect. 10. & omnes communiter. Ratio est, quia hoc modo satisfacere nihil est aliud, quam actum aliquem Deo offerre, per quem moveamus ipsum aliquo modo ad remissionem peccati nobis concedendam, nempe ut cùm jam videat fecisse nos quod in nobis est, excitetur, non ex condignitate operis, sed congruitate quadam & decentiâ, ut peccatum remittat: sicut etiam juxta communiorum Theologorum sententiam meremur primam gratiam quando justificamur extra Sacramentum. Unde Sanctus Augustinus Epistolâ 105. ad Sixtum sic habet: Neque ipsa remissio peccati sine aliquo merito est: neque enim nullum est meritum Fidei, qua ille dicebat: Deus, propitius esto mihi peccatori, & descendit hic justificatus.

Dico secundò: Non potest ulla pura creatura, nec divinitus satisfacere de condigno pro suo vel alieno peccato mortali. In hac conclusione quantus est omnium penè auctorum consensus contra Scotistas eam negantes, tanta in ratione ejus reddenda est discrepantia.

Pater Vasquez ideo ait non posse purum hominem satisfacere pro peccato mortali, præsertim proprio, quia pro peccato perdidit jus ad omne auxilium supernaturale, & contrahit debitum illo in perpetuum carendi; cùm ergo actus contritionis, utpote supernaturalis, elici debeat ex auxilio

IV. Quod iusti à Deo petant remissionem peccatorum venialium, non arguit non posse illorum remissionem mereri de condigno.

Lure meriti sumo emanari dicimus à peccatis venialibus per sanguinem Christi.

V. Quæstio est, quæ præcedit de remissione peccati mortalis.

VI. Potest homo purus pro suo mortali peccato satisfacere imperfectè.

VII. Nulla pura creatura satisfacere potest pro suo peccato mortali.

VIII. Dicunt aliqui ideo non posse aliquem satisfacere pro suo peccato mortali.